אגרות הראי"ה - כרך ב' - אגרת תקטו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ה אדר ראשון תרע"ג - יפו
נמען: הרב משה זבולון מרגליות, ניו יורק, ורבני ונדיבי אמריקה

קריאה נרגשת לרגל משבר החלוקה בירושלים: 'מחשבה עדינה' של תיקון, שלא כוונה לזמן ולמקום, עלולה להפוך לתקלה. הישוב הישן והחדש קשורים קשר אורגני של נשמה וגוף. הישוב הישן בקדושתו משפיע אור על כל הישוב, ובכללו על החדש. הרב קוק מבקש לא לשנות את סדרי הצדקה הקדומים שייסדו גאוני יעקב ולא לחלל את הקודש גם בשם תיקון.

עיקרי הדברים

- משבר בתיקון החלוקה.
- הישן והחדש - נשמה וגוף.
- ערך הישוב הישן.
- אין לשנות את מוסדות הקודש.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ה אד"ר[4] תרע"ג[5]

מארץ חיים, יתן מחיה חיים, עושר וכבוד, אושר וחיים, לכבוד ידידי הרב הגאון המפורסם, בתורתו ויראת ד' חתולתו דגול במעשים טובים ומוכתר בנימוסין, מו"ה[6] משה זבולון מרגליות [הרב משה זבולון מרגליות (הרמ"ז), מגדולי הרבנים בניו יורק] שליט"א[7], רב בעי"ת[8] נוייארק ויו"ר[9] בועד צדקות א"י[10] בקה"ק[11] הנ"ל[12] יצ"ו[13].

אחדשה"ט[14] באה"ר[15] ויקרא סגי,

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 אד"ר - אדר ראשון
5 תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
6 מו"ה - מורנו הרב
7 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8 בעי"ת - בעיר תהילה
9 ויו"ר - ויושב ראש
10 א"י - ארץ ישראל
11 בקה"ק - בקהילה קדושה
12 הנ"ל - הנזכר לעיל
13 יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
14 אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
15 באה"ר - באהבה רבה

אנכי העני, הרובץ בין המשפטים, בארצנו הקדושה, הנצב על התחום שהישובים הקדושים הישן והחדש מתאחדים על ידו ומתנגשים בו, הנני מוצא לי לחובה לבא בדברי אלה, אל הדר"ג[16], ולכבוד כל הרבנים הגאונים חביריו וכל נדיבי לב יראי ד' וחושבי שמו, אשר יזכרו מרחוק את ד' וירושלים תעלה על לבבם, וגם לרבות לכל אחינו היקרים, אנשי העולם והמעשה, החושבים טוב על ציון ועל מקראיה, מכל צד ופינה שבלבו הטוב של כל אחד ואחד, לפום דרגיה.

הננו עומדים כולנו כעת לפני שעה קשה מאד. עיר הקודש והמחוזות, הישוב הישן והחדש גם יחד, וכבודו והדר אצילותו, עומדים כעת לקראת משבר קשה מאד, [ככל הנראה תכנית של עסקנים באמריקה לשנות את סדרי חלוקת כספי הצדקה למוסדות הישוב הישן בירושלים] שקשיו גדול מאד, בהיותו יוצא מתוך מחשבה עדינה ונאצלת, אשר לאסונינו לא כיונה את הערכים ההגונים, ולא את הזמן והמקום, והיא עלולה להתהפך חלילה לרועץ לחרפה ולתקלה, במקום אשר קותה לאמץ, לכבד ולתקן. והמשבר הזה, הכולל בתוכו אסונים רוחניים וגשמיים יחד, לא רק על הישוב הכללי הארצי-ישראלי הוא מתפשט, אלא הולך הוא וסוער על הכלל כולו.

אבאר מעט את דברי, אשר לבארם כליל לא אעצר כה, מפני המון רגשותי, המתגרים בקרבי, לנוכח החזיון המעציב והמחריד אשר לפנינו היום

כמדומה אני שרבים הם אנשי דעה ולב, ביחוד בין השרידים אשר ד' קורא, אשר נשמת ד' מאור ישראל ותורתו תחיה אותם כל היום, היודעים מה היא ארץ ישראל לנו, ומה הוא הערך והתפקיד של הישוב הקדוש והחביב שבהר קודש, לכל הגוי כולו כמה אומץ רוחני, כמה אור אמונה, וחיי קודש ותקוה, הוא משפיע בחום קדשו על הכלל כולו, ארץ חמדה וכל מקראיה גם כשהם שוממים הם בקדושתן. ביחוד אין ביד כל אדם לשער כמה גדול הוא המסעד של אור האמונה התורה והיהדות, וקשר האומה כולה בחייה הרוחניים, המקושרים בכמה קשרים לחייה המעשיים, גם בימי ירידה ודלדול רוחניים וחמריים, כימינו, שכנסת ישראל כולה מקבלת היא מזיו ארץ ישראל, משד תנחומיה וזיו כבודה ותקותיה, שכל אלה הנם הולכים ונעשים במסבות המתהלכות מקורא הדורות מראש ב"ה, הנותן זמן לכל חפץ, אשר שלח דברו, להרחיב את חוגי הישוב הקדוש בכלל, ולהרגיל את רגל ישראל על אדמת קדשו, ולהרבות התעוררות של קישור לבבות למקום בית חיינו, ע"י[17] החיים המתרבים, שהולכים ומתגדלים בחסדי ד', אל למושעות ב"ה. החודר בעין פקוחה יוכל גם מרחוק לראות, ואנו העומדים ת"ל[18] במקום האורה, בתחום הרת עולם של מעשי ד.

ההולכים ומתהוים בהר קודש אלקינו ב"ה, הננו יכולים ביתר בטחה ובירור להודיע לכל אחינו הקרובים והרחוקים, בכל השדרות והמפלגות, איך החיים היחושיים של שני הישובים הללו בקודש, הישן והחדש, מקושרים הם זה בזה, קשירה חיה אורגנית, כקשר של נשמה וגויה, ודוקא שניהם יחד, במילואם והודם, הם הם שבוראים את סוללת החיים, את אוצר הכח המריק עז ותעצומות לעם, להאיר מתוך מאפליה.

הישוב הישן בהוד קדושתו ואצילות הדרת שיבתו, בעומק קשר פליאות אמונת אומן וחיי נשמות פנימיים הגנוזים בו, משפיע הוא המון קרני הוד וקשרי לב ונשמה, לכללות הישוב הקדוש, המהנה באורו את הישוב החדש וכל אגפיו, הכולל בהקיפו הרוחני את כל הדגלים השונים, בהופיע עליהם בסתרי סתרים, מחבת הקודש, וידידת נחלת עולמים, שרק בקודש קדשים תמצא את עזה וחסנה, אשר עם זה עומד הישוב החדש, בטל ילדותו, ובהתעוררות חיי נעורים שלו, להרנין לב, ולחזק ידים, שהן כבר נשואות קודש. ומשילוב קודש זה לב ישראל יונק, וחפץ ד' הולך וצולח, ודגל ישראל מתנוסס בהדרו, להאיר אופל שה פזורה והישוב הישן

---

16 הדר"ג - הדרת גאונו

17 ע"י - על ידי

18 ת"ל - תודה לא-ל

הזה, אשר עשה לנו חיל גדול ונפלא, אשר העמיד מוסדות רבים וגדולים, לתורה ולאמונה, לחסד ולצדקה, לחמלה ולרחמים, בהיותו נכון על הבסיס הראוי לו, על בסיס הקדושה, והדרת שיבת אמונים, חן קודש לו, ויפעת טהרה ואצילות נשמה, המעוררים בכחם לאלקים נפשות ממרחקים, לדרוש את ארץ ד', ואת ישראל עמו. ודרישת קודש זו מחיה היא את דרישת ציון לכל חלקיה, עורק דם חיים של קדשי ד' הוא הנותן חיים בחשאי ברז צניעות חבתו, לו ולכל אגפיו, בכל מלא רוחב ארצנו הקדושה, ומעודד ומקשר מחזק ומחיה ברוחניותו, את כללות הישוב החדש, וכל סניפיו ההולכים ומתפתחים.

ואני הנני היודע ועד, מאזין ומקשיב אני תמיד לקול אלה הצינורות, שהמים העליונים והמים התחתונים של תחיית גוי קדוש על חבל נחלתו, איך תהומא אמר לחבריה אבע מימך, [תענית כה: התהום העליונה אומרת לתחתונה "הנבע מימיך"] למענך ולמעני. ומזה אני יודע להזהר ולהזהיר בע"ה[19] בקול גדול ואדיר: השמרו נא מגעת בעורק חיי הקודש, השמרו מלקלקל, מלהמעיט, מלשנות את ערך הקודש והדרת הקדשים של ראשית מקור חיי הישוב המקודש לכל כללותו, השמרו מלשנות בידים מלאכותיות את תכונות שבילי חיים מלאים סוד שיח קדוש עליון, למען חיי הישוב בכללו, ולמען שטפי האורה הרוחניים הרבים של נשמת ישראל האחוזים בהם.

מוסדי הישוב הישן, וראש וראשון לכולם בעיר עז לנו בקרית-משושנו, ועיר קדשנו ותפארתנו עדי עד ירושלים עיר הקודש תובב"א[20], הם חיים על יסוד התוכן והמסורת של קדושת הדרת שלמי אמונים, משפיעים הם רב טוב יותר ממה שהם מקבלים, חיי לבבות מחיים הם בקבלתם, שהיא מעולפת ספירי קודש. כל פרוטה ופרוטה הניתנת, יש עמה רציפת אהבה ורחשי קודש, אמונה ותמימות, היקרים מכל אלפי זהב כסף, מכל העולם הטכני והמסחרי כולו. ומקדשי אל אלה, בעיר ואם בישראל, [שמואל ב כ, יט] בכל הגודל ובכל המילוי של אמרת קודש זו, הם נתונים בעקרם, בירושלים, בעיר זו שאינה צריכה תוארים לפאר הדר קדשה, בעיר שהיא עצמה כה שם קדוש לה, בעיר ד' שמה. [על פי יחזקאל מח, לה] אל תגעו בידים עסקניות אומניות ומסחריות בזרם אור חיים זה, באוצר קודש מקדשי צור ישראל, חוסו נא על החיים הטמירים העליונים, הגדולים ויקרים, עשירים ונכבדים, מכל עושר ומכל חיים, מכל שכלול שיוכל לב בשר גם להעלות על לב. צדיקים יסודי עולם, אנשי קודש ואדירי אמונים, הרואים באמונתם יסדו יסוד קודש, אל נא תערבו לב לחללו גם בתיקון, של ראות עיני חולין, שיכולות רק למשש בצהרים, [על פי דברים כח, כט] ולא לראות פאר נגוהות גנוזות באוצר חיים.

כל החרפה והבוז, אשר מכל עברים ישטפו על מכון מקדש וקודש, ממנו והלאה הוא, באברת חסדו ישא את נושאיו, ויחון חיים וחסד בשפעת גדלו וקדשו, גם למכעיסיו ובוזיו מקוצר רוח וסמיות עינים.

אחלי רבותי החביבים מחמדי רוחי ונפשי, שרידי עם קודש, שרוח ד' ברגשי אמונים ונעימות ידידות משכני עליון תעודדם, תשגבם ותנחמם, אל תתנו לשנות את סדרי צדקת ד, במוסדי הקודש העתיקים, הוסיפו אומץ בכל אשר תשיג ידכם, בשמירת היסוד, אשר מאז עשוהו ויכוננוהו רוזני קודש, גאוני יעקב, קדושי עליון, ובזה יהיה שמכם הטוב לברכת עולמים, לכבוד ולתפארת לעד, ולזכרון נצח בהיכל ד', בהופיע פתאום בהיכלו [על פי מלאכי ג, א] מלך ביפיו, בשנת שילומים לריב ציון, [ישעיהו לד, ח] ובאור יקרות לכל מכבדיה, המתעטרים בידידות חבת קדשה מעולם ועד עולם. כנה"י[21] ונפש דורש אשרם והדרת כבודם מקודש,

---

19 בע"ה - בעזרת השם

20 תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן

21 כנה"י - כנפשו היקרה

המצפה לתשועה ואור גאולה על ציון ועל מקראיה, ועל כל המחזיקים בשוליה, בהבקע למו אור שחריה ב״ב[22].

הק׳ אברהם יצחק הכהן קוק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי״ה, כרכים א׳-ד׳

22 ב״ב - בני ביתו